

Overgangen fra grunnskole til videregående opplæring

Samlinger november 2025



Statsforvalteren i Nordland

*Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje*

— virker til Nordlands beste



Fullføringsreformen



fullføringsgrad

omvalg

Reduksjon i
utenforskap



Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen

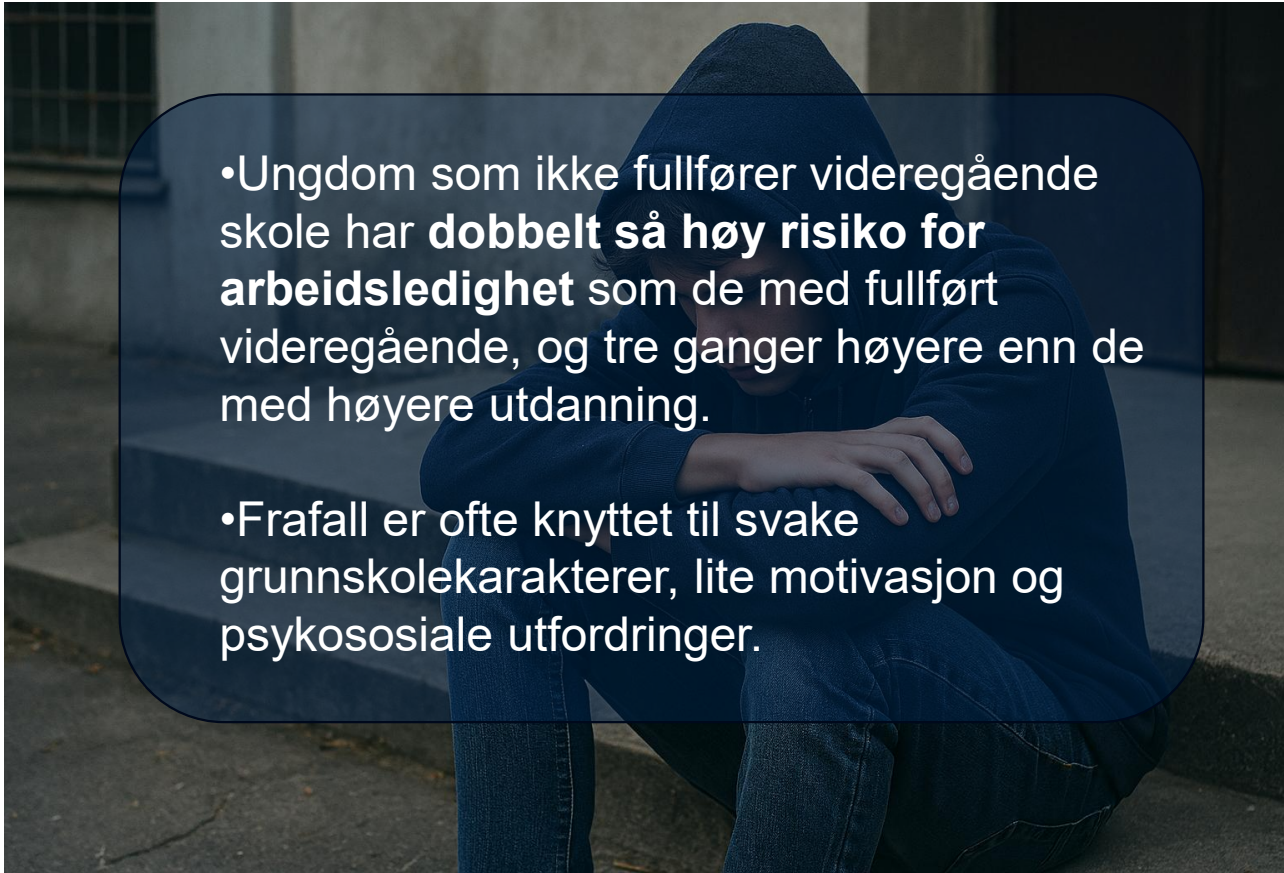




Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen



•Ungdom som ikke fullfører videregående skole har **dobbelt så høy risiko for arbeidsledighet** som de med fullført videregående, og tre ganger høyere enn de med høyere utdanning.

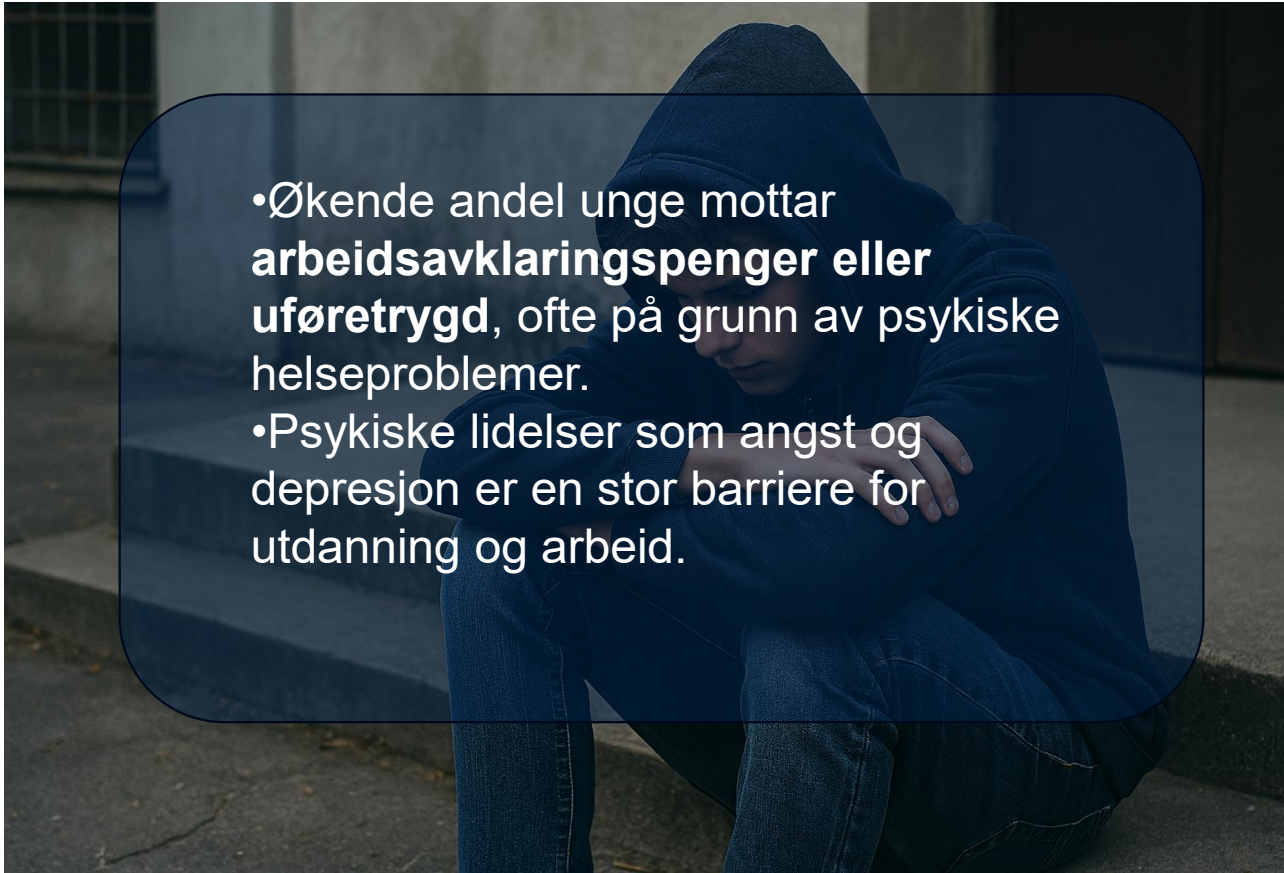
•Frafall er ofte knyttet til svake grunnskolekarakterer, lite motivasjon og psykososiale utfordringer.



Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen



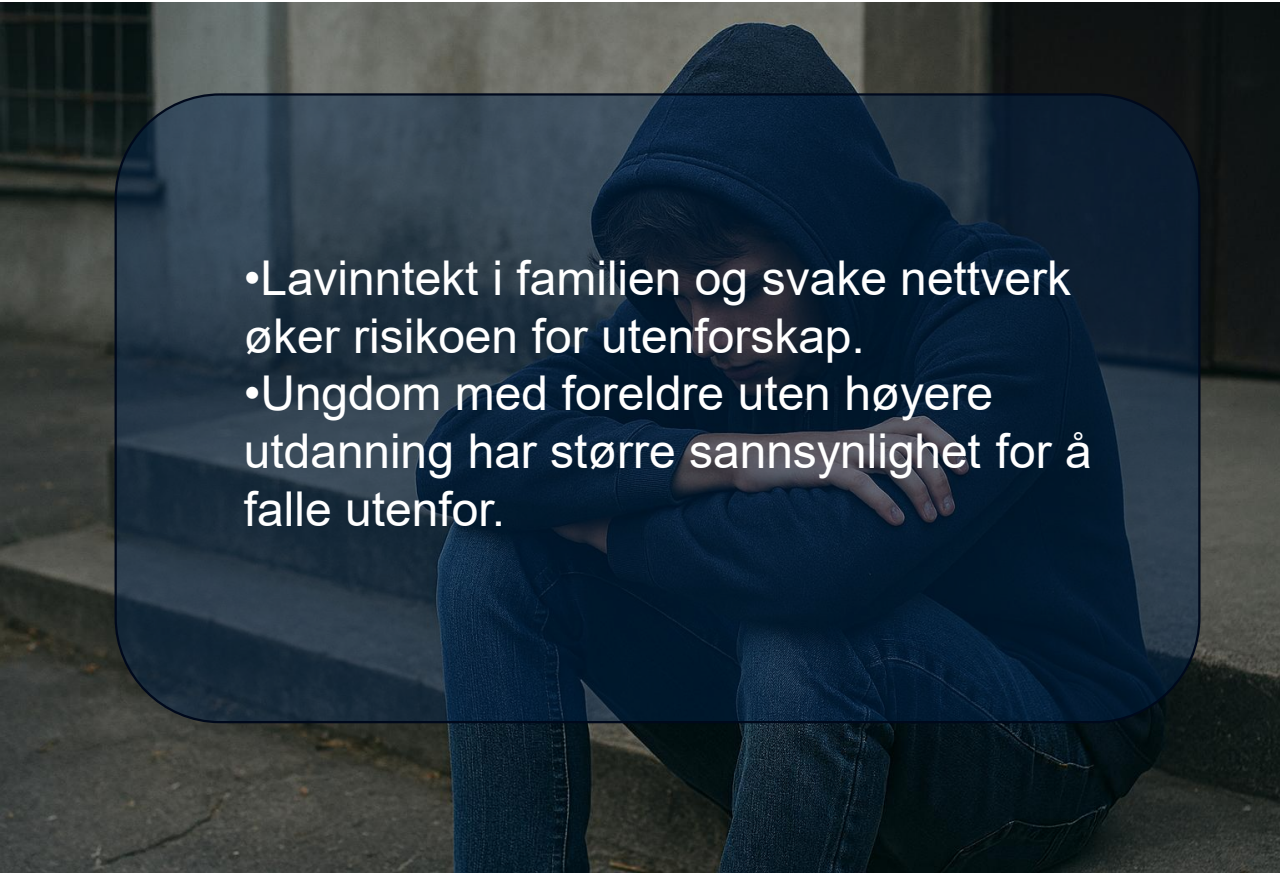
•Økende andel unge mottar **arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd**, ofte på grunn av psykiske helseproblemer.
•Psykiske lidelser som angst og depresjon er en stor barriere for utdanning og arbeid.



Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen

- 
- Lavinntekt i familien og svake nettverk øker risikoen for utenforskap.
 - Ungdom med foreldre uten høyere utdanning har større sannsynlighet for å falle utenfor.



Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen



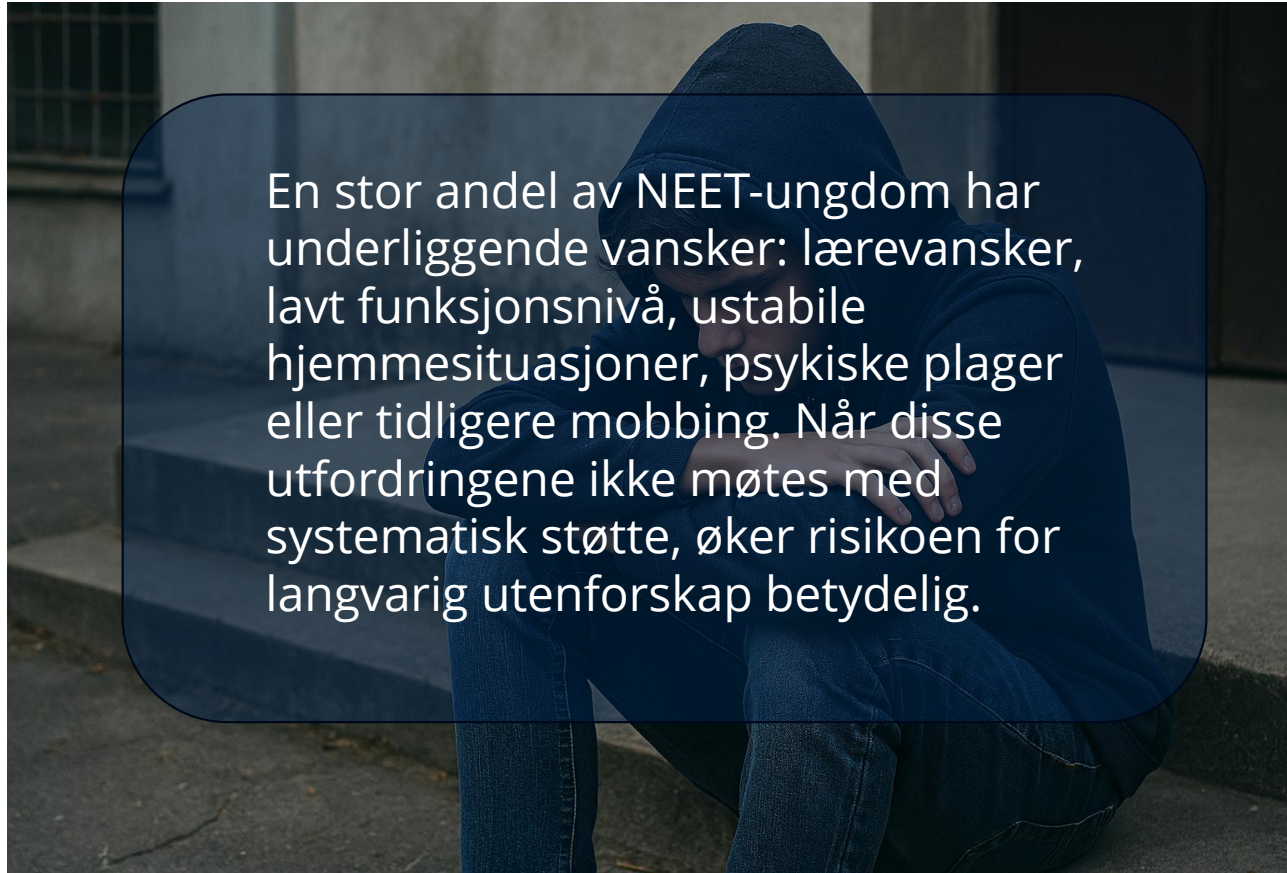
Unge innvandrere har **26 % utenforskap**, ofte på grunn av språkbarrierer, manglende nettverk og utfordringer med godkjenning av kompetanse.



Utenforskap

Årsaker

- Frafall fra videregående opplæring
- Psykisk uhelse
- Begrenset arbeidsmarked
- Sosiale og økonomiske forhold
- Innvandrerbakgrunn
- NEET -gruppen



En stor andel av NEET-ungdom har underliggende vansker: lærevansker, lavt funksjonsnivå, ustabile hjemmesituasjoner, psykiske plager eller tidligere mobbing. Når disse utfordringene ikke møtes med systematisk støtte, øker risikoen for langvarig utenforskap betydelig.



Språklige utfordringer

FORSTERKET OPPLÆRING I NORSK



— virker til Nordlands beste

§§ 3-6 og 3-7 i grunnskolen

§§ 6-5 og 6-6 i videregående opplæring

§ 9-4 oppfølgingstjenesten

§ 9-5 overgang grunnskole til VGO

§ 9-6 opplæringstilbud i overgangen
grunnskole til VGO

§ 9-7 Tilbud om mer
grunnskoleopplæring



Individuelle utfordringer

- Å hindre utenforskap blant ungdom med reduserte læreforutsetninger handler ikke om ett tiltak.
- Hele systemet må jobbe for mestring, tilhørighet og realistiske, men ambisiøse veier videre.
- Når vi ser ungdommen bak utfordringene – og tar ansvar før det er for sent – kan vi forebygge utenforskap før det setter seg fast.

Alle elever har rett til en trygg og god overgang fra grunnskolen til videregående opplæring, jf. opplæringsloven § 9-5



Læreplanverket - Overordnet del



Foto: Stockbilder

- Skolen skal møte elevene med **tillit, respekt og krav**, og de skal få utfordringer som **fremmer danning og lærelyst**.
- For å lykkes med dette må skolen **bygge et godt læringsmiljø** og tilpasse undervisningen i **samarbeid med elevene og hjemmene**.
- Skolens **forventninger** til den enkelte elev om innsats og mestring påvirker **læring og tro på egne evner og muligheter**.



Når elever strever med deltakelse i læringsfellesskapet

- Tidlig indentifisering og tett oppfølging
- Mestring fremfor måling
- Mer praktisk opplæring
- Stabilitet og kontinuitet i personalet
- God klasseledelse
- Trygge og helsefremmende læringsmiljø
- Tverrfaglig støtte – unngå silotenking

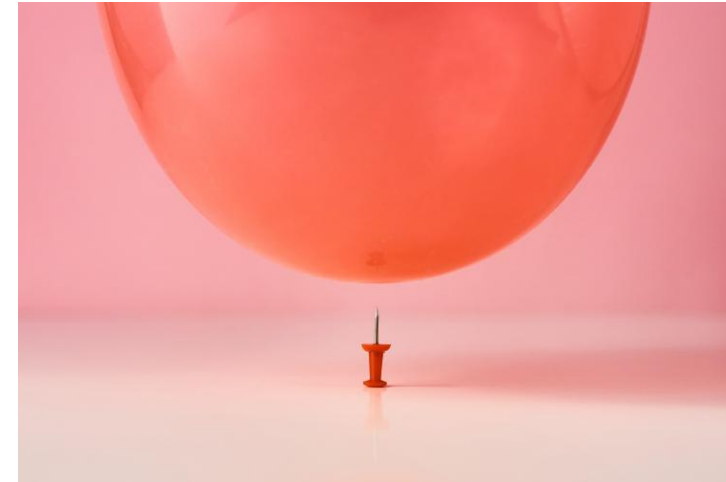
Opplæringsloven kap. 11 og 12

§ 11-2 Tilfredsstillende utbytte av opplæringa

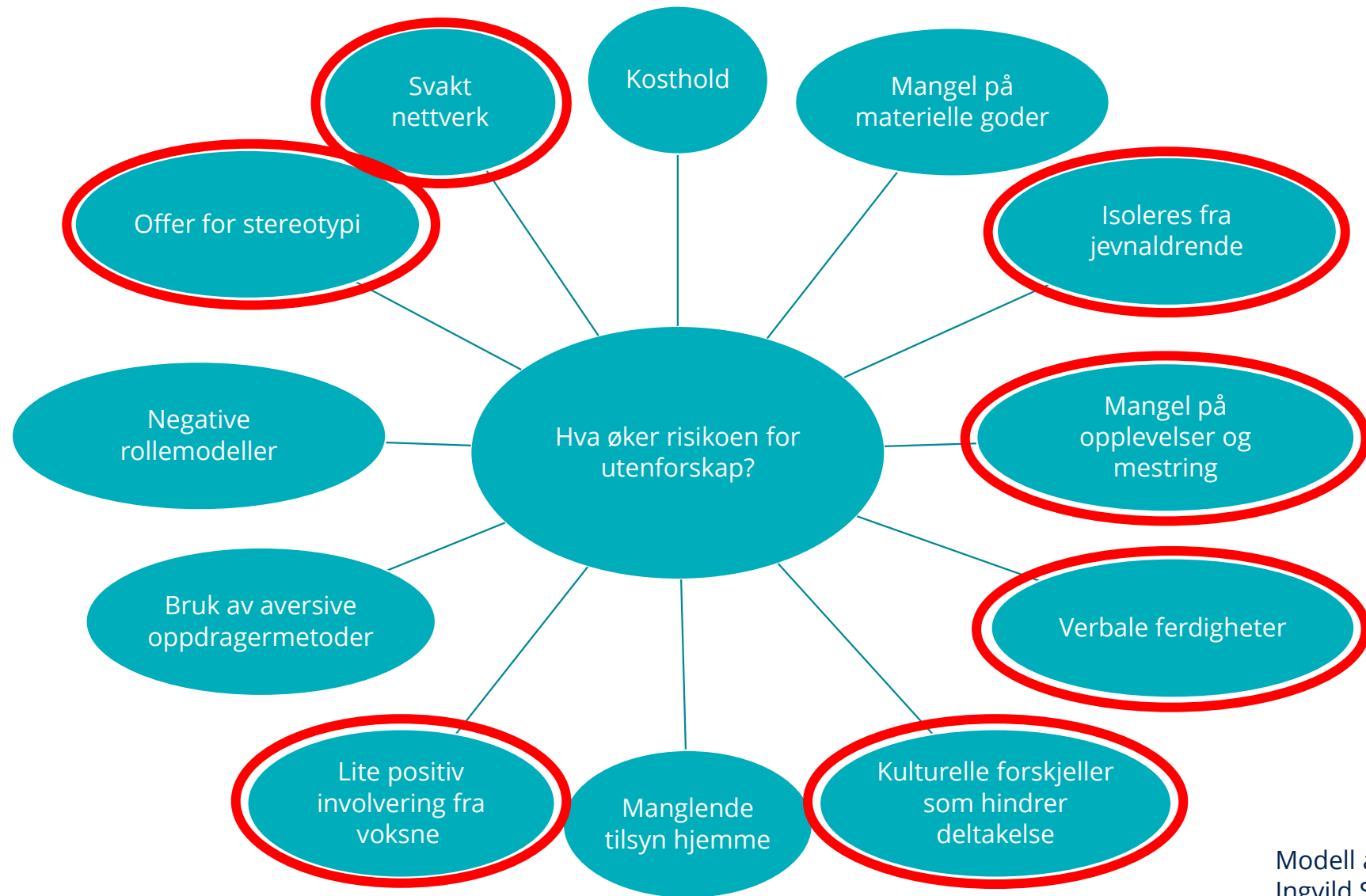
§ 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring

§ 12-4 Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

– virker til Nordlands beste



Strukturert overgangsarbeid med tett dialog og individuell oppfølging reduserer risikoen betraktelig.



Modell av spesialrådgiver
Ingvild Stjerne Tisløv, NUBU

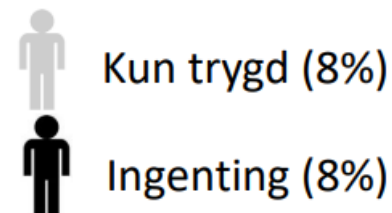
16,2% av alle 20-29 år

114 000

unge voksne

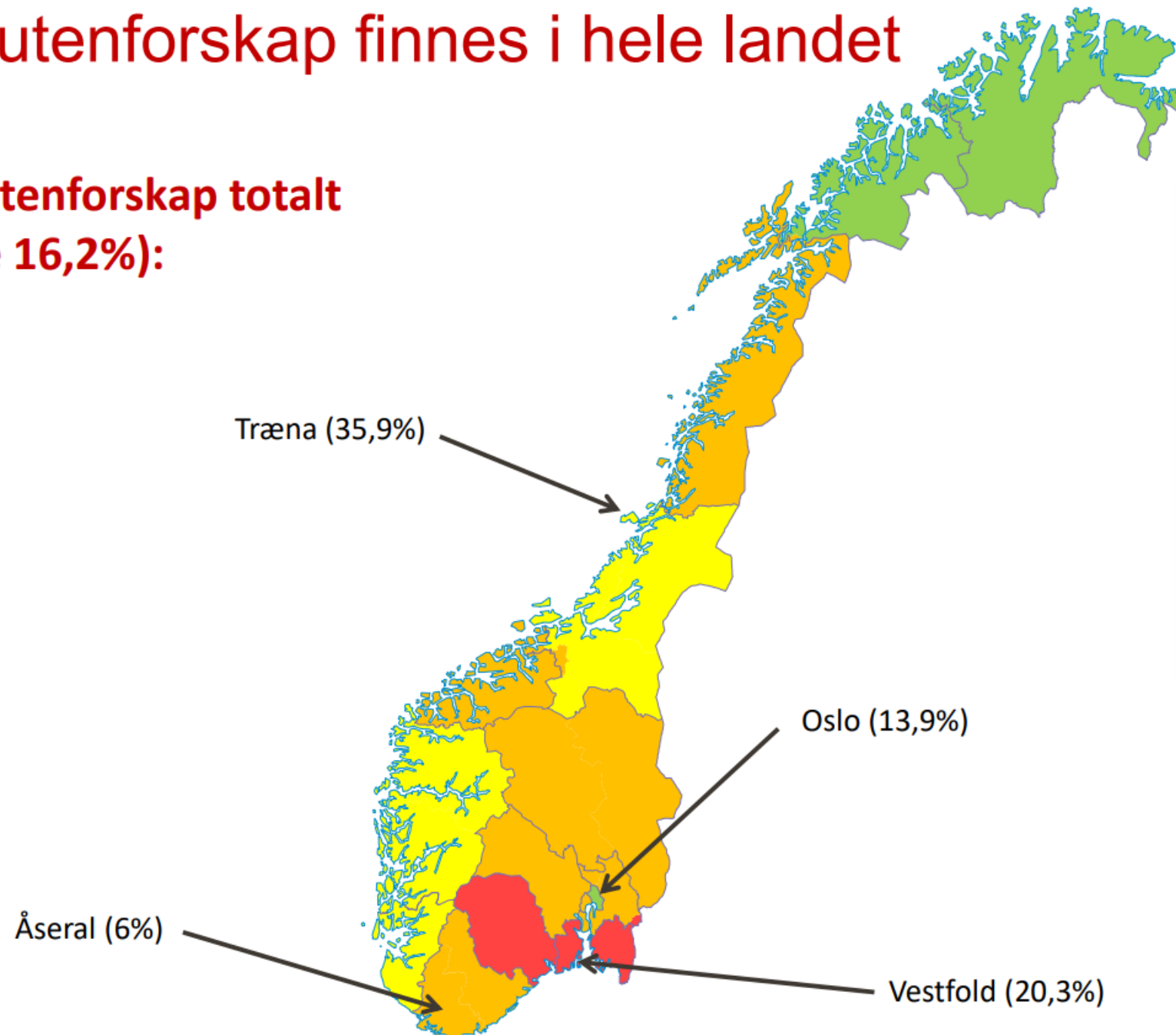
58 500 (51%) mottar trygd

55 200 (49%) mottar ingenting



Ungt utenforskap finnes i hele landet

**Ungt utenforskap totalt
(Norge 16,2%):**

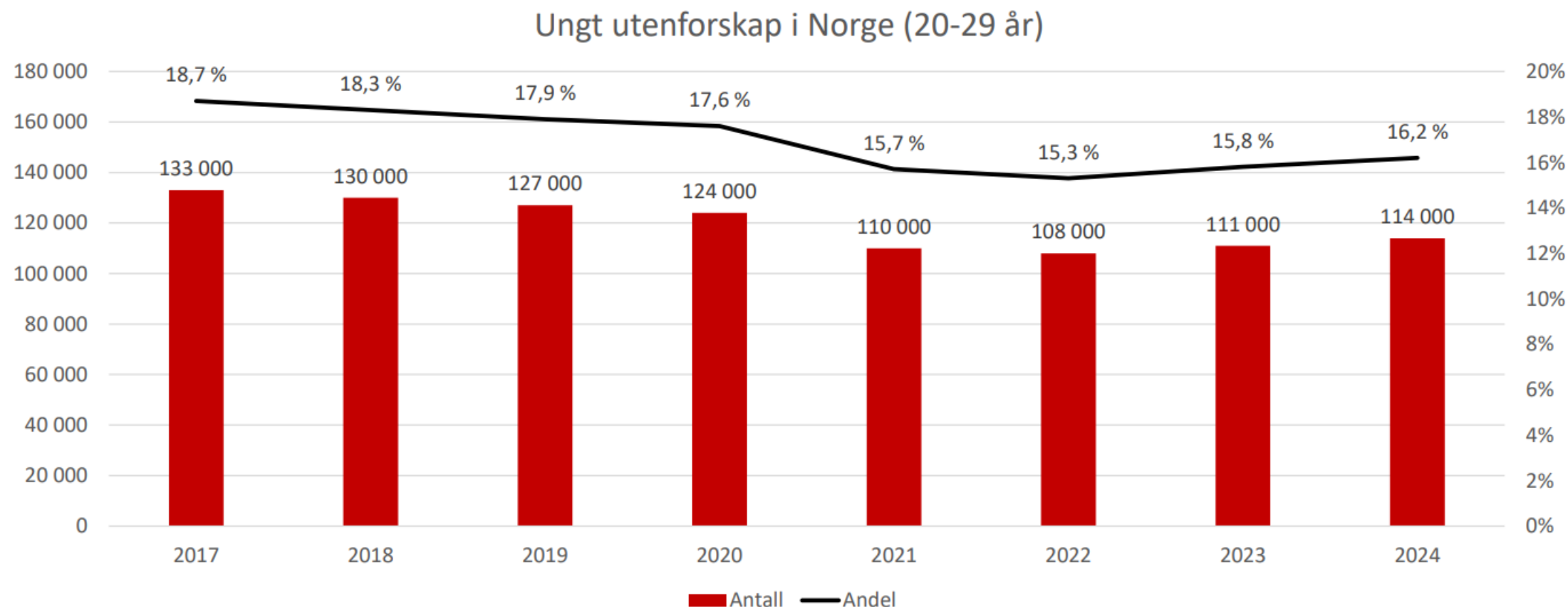


	Utenforskap 20-29 år	
	Antall	Andel
Norge	113 725	16,2 %
Oslo	16 942	13,9 %
Rogaland	9 547	15,5 %
Møre og Romsdal	5 397	17,0 %
Nordland	4 739	16,9 %
Østfold	6 817	19,7 %
Akershus	13 585	17,0 %
Buskerud	5 106	17,1 %
Innlandet	6 957	16,8 %
Vestfold	5 475	20,3 %
Telemark	3 549	18,4 %
Agder	7 054	17,5 %
Vestland	13 084	15,1 %
Trøndelag	10 732	15,7 %
Troms	3 273	14,2 %
Finnmark	1 460	14,9 %

Utenforskap blant
innbyggere 20-29 år:

-  Under 15%
-  15% – 16%
-  16% – 18%
-  Over 18%

Utviklingen i ungt utenforskap i Norge (20 – 29 år)

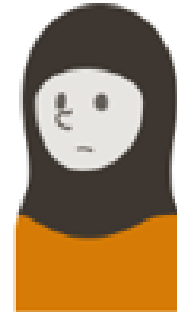


Merk: Uten krig i Ukraina (hvis vi ser bort fra ukrainske fordrevne i alderen 20 til 29 år ankommet 2022-24), ville ungt utenforskap i 2024 vært på **107 000** og **15,5%**.

4 hovedkilder eller kjennetegn ved utenforskap



Helse. 361 000 har en helserelatert ytelse, hvorav 282 000 har uføretrygd.



Innvandrere. 220 000 er født utenlands, og over halvparten er uten trygd.



Utdanning. Nesten 50% av de arbeidsledige har ikke fullført videregående.



Frivillig. Mange står frivillig på utsiden av en rekke ulike grunner.

Hva hindrer personer i å tre ut av utenforskap og inn i arbeidsmarkedet?

De vil ikke komme inn

(mangler motivasjon)

Motivasjon / insentiver / vilje

- Trygdenivå
- Skatt på inntekt
- Andre inntekter
- Inntekt andre i husstanden
- Aktivitetsplikt

De kan ikke komme inn

(mangler kvalifikasjoner)

Kvalifikasjoner / situasjon / evne

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- Barn og hjem
- Mobilitet

De får ikke komme inn

(mangler muligheter)

Muligheter

- Ledighetsnivå
- Lønnsnivå
- Bedriftenes situasjon og behov
- Læringleplasser
- Deltidsstillinger



Bilde: Beleiringen av Antiokia, middelaldersk miniatyrmaleri (Wikipedia)

Det er kun *tverrsektorielt samarbeid* som kan redusere eller fjerne disse hindringene...

– virker til Nordlands beste



NAV statistikk

[Statistikk fra Nav - nav.no](https://nav.no/statistikk)

[Utenforskap fra arbeidslivet - nav.no](https://nav.no/utenforskap)

Udir

[Inkluderende fellesskap | udir.no](https://udir.no/inkluderende-felleskap)

[Veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging
| udir.no](https://udir.no/veileder-om-tilpasset-opplering-og-individuell-tilrettelegging)

[Råd og kunnskap om skolemiljø | udir.no](https://udir.no/rad-og-kunnskap-om-skolemiljo)

NUBU

[Hvordan redusere risikoen for utenforskap? | Nasjonalt
utviklingssenter for barn og unge](https://nubu.no/hvordan-reducere-rikskoen-for-utenforskap)

Statped

[Spørsmål om sensoriske opplevelser på skolen - Statped](https://statped.no/sporsmal-om-sensoriske-opplevelser-pa-skolen)

[Relasjonskompetent undervisning - Statped](https://statped.no/relasjonskompetent-undervisning)

Takk for oss!

Ta gjerne kontakt:

Eirik Arntsen: eirik.arntsen@statsforvalteren.no

Ninni Jensen: ninni.jensen@statsforvalteren.no

Sentralbord: 75 53 15 00



Statsforvalteren i Nordland

*Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlándá Stáhtaháldadiddje*

